

Як осушують болота на Рівненщині

У минулому геологічні і гідрогеологічні дослідження застосовували в основному для того, щоб проектувати меліоративні системи. Сьогодні ж вони потрібні, щоб ще й адекватно оцінити існуючий стан довкілля, а також спрогнозувати зміни цього стану в майбутньому. Рівненська область стала однією з перших в Україні, де розпочалися системні спостереження за ґрунтами, поверхневими і підземними водами.

До початку широкої меліорації земель у багатьох селах Полісся не було електроенергії, доріг з твердим покриттям. Стояли лише маленькі низенькі хати, криті очеретом або соломою. Навколо ж — великі клаптики городів на підвищеннях та зелене море різнотрав'я перезволожених земель.

Детальні геологічні і гідрогеологічні дослідження Полісся розпочалися у післявоєнний період. Вони супроводжувались великим обсягом бурових, дослідних і лабораторних робіт. Особлива активність припала на середину 60-х років минулого століття. У цей час взяли курс на масове осушення заболочених і перезволожених земель. Тільки за десять років (з 1966 по 1976 роки) у Рівненській області побудували і реконструювали осушувальні системи на площі 169,0 тис. га. Для будівництва меліоративних систем, майже в кожному районі Рівненщини, створили (ПМК), побудували велетня меліорації — Могилянський завод дренажної трубки. Ситуацію змінило й будівництво Яринівської осушувальної системи Сарненського району. Тоді ж заклали піщані дюни в селі Белятичі, побудували дороги Любиковичі—Стрільськ, а також дороги між селами та на селище Зарічне, провели електроенергію.

Тихий, зажурений край змінився. Сьогодні місцеві жителі споруджують тут будинки. За кожним селом розкинулись плодородні ниви, на яких вирощуються майже всі сільськогосподарські культури регіону.

Сьогодні площа осушувальних земель сягає 374,4 тис. га, що складає 11% від меліоративного фонду області.

У 1967 році у складі Львівської гідрогеолого-меліоративної експедиції розпочала свою діяльність Рівненська гідрогеолого-меліоративна партія. Тоді вона обслуговувала чотири управління експлуатації осушувальних систем у Рівненській області: Рівненське, Дубенське, Сарненське, Дубровицьке; у Волинській — Волинське і Стир-Горинське.

Із 1992 року Рівненська гідрогеолого-меліоративна партія почала підпорядковуватися Рівненському облводгоспу. А у 2001 році на її базі створили Рівненську гідрогеолого-меліоративну експедицію (РГГМЕ). Її основні завдання: оцінювати меліоративний стан осушуваних земель, виявляти причини і прогнозувати тенденції змін меліоративних станів, оцінювати ефективність меліоративних заходів, якість ґрунтових, дренажних, поверхневих вод; з'ясувати вплив меліорації на якість та родючість ґрунтів, розробляти пропозиції покращення меліоративного стану.

Гідрогеолого-меліоративне обстеження — одне із основних завдань РГГМЕ. Воно дозволяє оцінити меліоративний стан осушуваних земель та технічний стан гідромеліоративних систем. А також визначає вплив меліорації на прилеглі території. Такі дослідження виконують двічі на рік — на передпосівний і середину вегетаційного періодів. Щорічно роботи проводять на площі близько 700,0 тис. га.

На договірних засадах працює в Рівненській ГГМЕ інформаційно-дорадча служба в

Колектив Рівненської гідрогеолого-меліоративної експедиції — професійний та дружній

формі Інформаційно-дорадчого центру (ІДЦ). ІДЦ надає науково-консультаційну допомогу сільськогосподарським товаровиробникам з питань впровадження нових активних технологій, забезпечує науковою і технічною інформацією з цих питань, організовує пропаганду досягнень науково-технічного прогресу в землеробстві на осушуваних землях. ІДЦ надає консультативні та дорадчі послуги землекористувачам всіх форм власності.

Щоб отримати кількісну і якісну характеристики роботи меліора-

тивних систем, визначити ефективність їх роботи, виконуються гідрологічні спостереження. Обсяг цих робіт щорічно складає 1,0 тис. замірів. Це заміри дренажного стоку, витрат води, спостереження на водпостах. Також пріоритетний напрям діяльності Рівненської ГГМЕ — бурові роботи. Їх виконують, щоб відновити і розширити спостережну мережу. А це в свою чергу є основним інструментом для моніторингових спостережень.

Процес осушення перезволожених земель та боліт дуже складний. Щоб меліоративна система

добре працювала, необхідно всі її елементи підтримувати в робочому стані.

Рівненська область стала одним із перших регіонів України, де розпочалися системні спостереження за ґрунтами, поверхневими і підземними водами. Із 1985 року вони стали основою для створення меліоративного моніторингу. Ним займається лабораторія моніторингу вод та ґрунтів Рівненської гідрогеолого-меліоративної експедиції.

Підготувала Марина ФУРС.